
Protesty vysokoškoláků odloží reformy

Protesty vysokoškoláků odloží reformy

Politickou odpovědnost za to, že se reforma vysokého školství nekoná, nese především tato vláda

Se zavedením školného a půjček souhlasí 71 procent voličů ČSSD a 76 procent voličů ODS

Tento týden bude „týdnem neklidu“. Jeho organizátoři, někteří studenti a pedagogové veřejných vysokých škol, chtějí různými protestními akcemi vyjádřit nespokojenost se současným stavem vysokého školství a s přístupem politické reprezentace k řešení skutečně katastrofální situace, ve které se české vysoké školství nachází již řadu let. Na první pohled je sympatické, že organizátoři prohlašují, že si touto akcí chtějí na politické reprezentaci vynutit komplexní, či dokonce radikální reformu českého vysokého školství. Stačí se však začíst do jejich prohlášení a pozorně naslouchat těm, kteří akci podporují, aby člověk zjistil, že o žádnou komplexní, natož pak radikální reformu nejde. Pokud totiž necháme stranou jisté oprávněný požadavek, aby stát radikálně zvýšil dotace veřejným vysokým školám, a tím vyřešil jejich finanční krizi, žádné další jasně formulované „parametry“ reformy v prohlášeních organizátorů „týdne neklidu“ nenajdeme.

Aby bylo jasno, není nejmenších pochyb o tom, že v rámci OECD patříme k zemím, které z veřejných prostředků vydávají na vysoké školství nejméně. Málokdy se však konstatuje, že totéž platí o financování ze soukromých zdrojů, tj. ze školného, z výsledků výzkumu realizovaných v partnerství vysokých škol se soukromými firmami, z darů atd. Z tohoto hlediska jsme na tom dokonce ještě hůře než u vládních dotací. A výsledek? Přestože je průměrná dotace na jednoho studenta u nás ve srovnání s průměrem v OECD poloviční, přijímáme zhruba jen polovinu těch, kteří o studium na vysoké škole stojí, a v podílu osmnáctiletých, kteří studují na vysoké škole, jsme na jednom z posledních míst.

Není pochyb ani o tom, že za tuto situaci nese velký díl odpovědnosti politická reprezentace, kterou vysoké školství či věda prostě nezajímají, a to bez ohledu na to, co vlády píší ve svých programových prohlášeních, co strany slibují ve svých volebních programech a jak jednotliví politikové dokážou na toto téma dojemně krasořečnit. Přímou politickou odpovědnost za to, že se reforma vysokého školství a zejména jeho financování u nás nekoná a hned tak konat nebude, však nese především tato vláda. Její premiér a příslušní ministři odpovědní za školství, vědu a lidské zdroje totiž tvrdošíjně odmítají návrhy, které by v našich podmínkách vysoké školství ze slepé uličky prokazatelně vyvedly. Tragikomické je, že vládní koalice tyto návrhy odmítá jménem voličů, kteří si však myslí něco jiného a skutečnou reformu by podpořili.

Nedávno provedené výzkumy veřejného mínění ukázaly, že téměř sedmdesát procent z 2400 dotázaných sice souhlasí s tím, že by stát měl poskytovat vysokoškolské vzdělání bezplatně, ale úplně stejné procento dotázaných souhlasilo s tím, že zavedení školného a půjček by umožnilo studovat většímu počtu mladých lidí, kteří o studium stojí. Je v tom rozpor? Ne tak veliký, jak se na první pohled zdá. Více než dvě třetiny stoupenců bezplatného studia na vysokých školách totiž souhlasily se zavedením školného a půjček. Totéž platí obráceně: většina stoupenců zavedení spoluúčasti studentů se nevzdává ideálu bezplatného studia. Tyto výsledky ukazují, že na rozdíl od politické reprezentace většina obyvatel používá rozum, a proto dává přednost věcnému a proveditelnému řešení problému před lpěním na ideálu, kterému všude ve světě zvoní hrana, protože růst počtu studentů nelze zastavit a rozpočty vlád jsou přitom stále napjatější. Překvapení však nespočívá v tom, že voliči projevují více smyslu pro realitu než politická reprezentace, ale v tom, že v tomto případě uvažují stejně voliči různých stran. Náзор, podle kterého by zavedení školného a půjček umožnilo studovat většímu počtu mladých lidí, kteří o studium stojí, vyjádřilo 71 procent voličů ČSSD (ODS 76 procent, US-DEU 80 procent, KDU-ČSL 71 procent). O moc pozadu nejsou ani voliči KSČM (57 procent). V čím zájmu tedy vlastně současná vládní koalice brzdí skutečně hlubokou reformu financování vysokých škol?

Těmto výsledkům by měli věnovat pozornost i organizátoři „týdne neklidu“, kteří se mylně domnívají, že komplexní reforma vysokého školství spočívá v tom, že vládu přinutí dát vysokým školám více peněz, které nemá a hned tak mít nebude. Kdo a kdy pak uskuteční opravdovou komplexní reformu vysokého školství, zase zůstane ve hvězdách. Taková reforma by totiž musela vést k zásadní změně systému financování, k pořádné reformě přijímacích zkoušek, studijních programů a k proměně celkové struktury našeho školního, nepružného a v principu elitářského vysokého školství. To by si vyžádalo hodně odvahy, úsilí a změn, do kterých se nikomu moc nechce. Takže mezi vládou a těmi, kteří budou vyjadřovat neklid, je vlastně docela slušná shoda v tom, že se vlastně nic moc měnit nebude.

Autor je sociolog